

foto's Erwin Al en Ido Borkent

Stinkakkers

Dat het vertoeven in onze natuur niet altijd even onverdeeld genoeg is, bewees ons bezoek aan een gebied waar kruidenrijke akkers gelegen zijn. Uitkijkend over al het schoon ontwaarden onze immer gevoelige neuzen een uitgesproken niet zo aangename geur. De eerste gedachte was, dat er sprake moest zijn van foute stofjes van antropogene oorsprong, al dan niet in samenhang met afstervende organismen. Niets bleek minder waar, het ongerief bleek veroorzaakt te worden door slofhak (*Anthoxanthum aristatum*). Een uiterst zeldzame, aan reukgras verwante grassoort die zich bij voorkeur op stikstofarme, zonnige, warme, droge en zure, humusarme zandgronden ophoudt (zie foto-inzet). In het bijzonder langs roggeakkers of langs braakliggende gronden. Van oorsprong is de soort te vinden in Zuidwest-Europa, maar sinds begin 19de eeuw geleidelijk ingeburgerd in West-Europa.

Waarom ineens deze warme belangstelling voor dit grasje? Eigenlijk omdat het een indicatie geeft voor het gezonde, potentieel soortenrijke milieu dat zich in de aangrenzende akker aan het ontwikkelen is. Een soort van stank voor dank dus, maar dan positief! Een akker die bij ons de vraag deed rijzen: wat is hier eigenlijk het beheerdoel en het beheer?

- Dit is een moderne landbouwakker die een jaar braak is gelegd; zo makkelijk is het.
- Je bent hier getuige van de eerste fase van de omvorming van een reguliere maisakker. Na de bodembewerking is er ingezaaid met onder andere klaversoorten, rogge, vlas, wikke, bladramenas en seradelle.
- Hier is sprake van agrarisch natuurbeheer zonder inzet van meststoffen, herbiciden of insecticiden. De granen worden door deze aanpak spontaan vergezeld door tal van pionierende bloeiers en groeiers.
- Dit is het resultaat van een op maat beheerde graanakker waarbij door een uitgekende vruchtwisseling en een afgemeten mestdosering een bedrijfsmatige oogst mogelijk is en tegelijkertijd een uitstekend biotoop voor dagvlinders en andere insecten wordt gecreëerd.
- Deze akker dient het natuurdoel: de bloemenrijkdom ontwikkelt zich zonder ingrijpen vanzelf en na twee jaar wordt de akker deels gefreesd, waarna de zaden weer spontaan tot een verse bloemenrijkdom leiden.

Praktij kraadsel door Erwin Al en Ido Borkent, met dank aan Peter Verbeek (Natuurbalans)

Antwoord:
Natuur dreigt soms aan goede bedde-
lingen ten onder te gaan. Historische
beelden van kruidenrijke akkers die
vrolijk bevolkt worden door tal van
dagvlinders, wilde bijen en andere
nectarliefhobbers zijn inspirerend.
Doch het idee dat deze bloemen- en
insectenrijkdom in de moderne tijd het
doel van het natuurbeheer moet zijn,
leidt tot beheermethoden waarin het
aanwezige graan geen rol meer speelt
en dus gedeemd is te marginaliseren.
Het jaarlijks herhalen van dezelfde
maatregelen, zonder nog een relatie te
hebben met de oorspronkelijke teelten,
blijkt echter toch tot nieuwe eenvor-
migheid te leiden, die armer is dan de
referentie.
Dat moet anders kunnen, dacht de boer
van dit perceel. Zijn doel is om op deze
voormalige maisakker een kostendek-
kende graanteelt te bewerkstelligen,
die nauw is afgestemd op de situatie
en de omgeving van de akker. Daarvoor
gebruikt hij geen monocultuur bevoor-
derende middelen om de opbrengst
te maximaliseren. Zijn inzet is een
wisselteelt over meerdere jaren van
(oude rassen) van tarwe, haver, gerst en
rogge. Daarbij heeft hij veel aandacht
voor de opbouw van het organische-
stofgehalte van de bodem en een daarop
toegehafte (milde) bodembewerking,
bemesting en zaai van een groenbe-
mester. Vanuit een reguliere O-situa-
tie is inbreng van met akkerkruiden
"verontreinigd" zaaigoed wel een must.
Daarnaast heeft de boer er eerder een
brede kruidenrijke berm ingezaaid met
onder andere grijskruid, slofhak en
windhalm als een soort indicator voor
het akkermilieau. Het beoogde resultaat
is een zich ieder jaar verder ontwik-
kelende rijkdom aan karakteristieke
wilde soorten, gecombineerd met een
aanmerklijke graanoogst. Neem de
tijd dus. En ontdek de eisen van granen
en bodem, en het prachtige locatie-
specifieke samenspel. Noem het naar
analogie van het bosbeheer: multi-
functioneel akkerbeheer. Antwoord b)
is daarmee het juiste antwoord. En de
antwoorden c) en d) vormen nog de
toekomstmuziek. En de geur nemen we
maar voor lief...
Voor meer informatie zie: Het akker-
boek, KNNV Uitgeverij